

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2022. gada 13. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālais nodrošinājums – Regula (EK) Nr. 883/2004 – 67. un 68. pants – Ģimenes pabalsti – Tiesības uz pabalstiem, pamatojoties uz pensiju – Divu dalībvalstu izmaksātu pensiju saņēmējs – Dalībvalsts(-is), kurā(-ās) šim saņēmējam ir tiesības uz ģimenes pabalstiem – Regula (EK) Nr. 987/2009 – 60. panta 1. punkta trešais teikums – Dalībvalsts tiesību akti, kuros paredzēta ģimenes pabalstu piešķiršana tam no vecākiem, kura mājsaimniecībā bērns dzīvo – Fakts, ka šis vecāks nav lūdzis minēto pabalstu piešķiršanu – Pienākums ņemt vērā otra vecāka iesniegto pieteikumu – Prasība atlīdzināt otrajam vecākam izmaksātos ģimenes pabalstus – Pieļaujamība

Lietā C-199/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesfinanzgericht* (Federālā finanšu tiesa, Austrija) iesniegusi ar 2021. gada 19. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 30. martā, tiesvedībā

DN

pret

Finanzamt Österreich,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*] (referents) un J. Pasers [*J. Passer*],

ģenerālvokāts: P. Pikamēe [*P. Pikamäe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- Čehijas Republikas valdības vārdā – *J. Pavliš, M. Smolek*, un *J. Vláčil*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *B.-R. Killmann* un *D. Martin*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 2. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.) 67. panta otro teikumu un 68. panta 1. un 2. punktu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 (OV 2009, L 284, 1. lpp.), 60. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp DN un *Finanzamt Österreich* (Austrijas Finanšu pārvalde), iepriekš – *Finanzamt Wien* (Vīnes Finanšu pārvalde, Austrija; turpmāk tekstā – “finanšu pārvalde”), no otras puses, par tādu ģimenes pabalstu atgūšanu, ko DN saņēma Austrijā laikposmā no 2013. gada janvāra līdz augustam par finansiālo slogu, kas saistīts ar viņa meitas, kura dzīvo kopā ar viņa bijušo sievu Polijā, uzturēšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 883/2004

- 3 Atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 1. pantam:

“Šajā regulā:

[..]

- i) “ģimenes loceklis” ir:

[..]

- 3) ja saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir piemērojami saskaņā ar 1. un 2. apakšpunktu, personu uzskata par ģimenes locekli vai mājsaimniecības locekli tikai tad, ja viņa dzīvo tajā pašā mājsaimniecībā, kurā apdrošinātā persona vai pensionārs, šo nosacījumu uzskata par izpildītu, ja attiecīgā persona ir galvenokārt atkarīga no apdrošinātās personas vai pensionāra;

[..]

- q) “kompetentā iestāde” ir:

- i) iestāde, kurā attiecīgā persona ir apdrošināta brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums pabalsta saņemšanai;

vai

ii) iestāde, no kuras attiecīgā persona ir tiesīga vai būtu tiesīga saņemt pabalstus, ja viņa vai kāds viņas ģimenes loceklis vai ģimenes locekļi pastāvīgi dzīvotu tās dalībvalsts teritorijā, kurā atrodas šī iestāde;

vai

iii) iestāde, kuru norīkojusi attiecīgās dalībvalsts kompetentā varas iestāde;

vai

iv) tādas shēmas gadījumā, kura saistīta ar darba devēja pienākumiem attiecībā uz 3. panta 1. punktā noteiktajiem pabalstiem, – vai nu darba devējs, vai attiecīgais apdrošinātājs, vai, ja tādu nav, organizācija vai iestāde, ko norīkojusi attiecīgās dalībvalsts kompetentā varas iestāde;

[..]

s) “kompetentā dalībvalsts” ir tā dalībvalsts, kurā atrodas kompetentā iestāde;

[..]

z) “ģimenes pabalsts” ir visi pabalsti natūrā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izdevumus, izņemot I pielikumā minēto uzturēšanas maksājumu un īpašo bērna piedzimšanas un adoptēšanas pabalstu avansus.”

4 Šīs regulas 2. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Šī regula attiecas uz dalībvalstu piederīgajiem, uz bezvalstniekiem un uz bēgļiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuri ir pakļauti vai bijuši pakļauti vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādību zaudējušām personām.”

5 Saskaņā ar minētās regulas 3. panta 1. punkta j) apakšpunktu šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar tādas sociālā nodrošinājuma jomas kā ģimenes pabalsti.

6 Šīs pašas regulas III sadaļas 8. nodaļas, kas attiecas uz ģimenes pabalstiem, 67. pantā “Ģimenes locekļi, kas dzīvo citā dalībvalstī” ir noteikts:

“Personai ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem, tajā skaitā, par savas ģimenes locekļiem, kas dzīvo citā dalībvalstī tā, kā tas būtu bijis, ja viņi dzīvotu pirmajā minētajā dalībvalstī. Tomēr pensionāram ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kura atbild par viņa pensiju.”

7 Šajā pašā Regulas Nr. 883/2004 8. nodaļā ietilpstošā 68. panta “Prioritātes noteikumi pārklāšanās gadījumā” 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Ja tajā pašā laika posmā par tiem pašiem ģimenes locekļiem pabalstus paredz vairāk nekā vienas dalībvalsts tiesību akti, piemēro šādus prioritātes noteikumu:

a) attiecībā uz pabalstiem, kas jāizmaksā vairāk nekā vienai dalībvalstij ar atšķirīgu pamatojumu, prioritāte ir šāda: pirmkārt, tiesības, kas pieejamas, pamatojoties uz darbību nodarbinātās vai pašnodarbinātās personas statusā, otrkārt, tiesības, kas pieejamas, pamatojoties uz pensijas saņemšanu, un, visbeidzot, tiesības, kas iegūtas, pamatojoties uz dzīvesvietu;

b) attiecībā uz pabalstiem, kas jāizmaksā vairāk nekā vienai dalībvalstij ar vienādu pamatojumu, prioritāti nosaka, atsaucoties uz šādiem papildu kritērijiem:

[..]

ii) attiecībā uz tiesībām, kas pieejamas, pamatojoties uz pensiju saņemšanu: bērnu dzīvesvieta, ja pensija ir jāmaksā saskaņā ar tās tiesību aktiem, un, papildus, attiecīgā gadījumā, garākais apdrošināšanas vai dzīvesvietas periods saskaņā ar pretrunā esošiem tiesību aktiem;

[..].

2. Gadījumā, kad tiesības uz pabalstiem pārklājas, ģimenes pabalstus nodrošina saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir izraudzīti par prioritāriem atbilstoši 1. punktam. Tiesības uz ģimenes pabalstiem, ko nosaka citi pretrunā esošie tiesību akti, tiek atceltas līdz pat summai, ko paredz pirmie tiesību akti, un starpības piemaksu vajadzības gadījumā nodrošina par summu, par kuru ir pārsniegta šī summa. Tomēr šāda starpības piemaksa nav jānodrošina par bērniem, kas dzīvo citā dalībvalstī, ja šo tiesību uz attiecīgo pabalstu pamatā ir tikai dzīvesvieta.”

Regula Nr. 987/2009

8 Saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punktu:

“Ģimenes pabalstu piešķiršanas pieteikumu iesniedz kompetentajai iestādei. Lai piemērotu [Regulas Nr. 883/2004] 67. un 68. pantu, ņem vērā visas ģimenes stāvokli, it kā visas iesaistītās personas būtu pakļautas attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem un tur dzīvotu, jo īpaši attiecībā uz personas tiesībām saņemt šādus pabalstus. Ja persona, kurai ir tiesības pieprasīt pabalstu, neizmanto šīs tiesības, tās dalībvalsts kompetentā iestāde, kuras tiesību akti piemērojami, ņem vērā ģimenes pabalsta piešķiršanas pieteikumu, ko iesniedzis otrs no vecākiem, persona, ko uzskata par vienu no vecākiem, vai persona vai iestāde, kas ir bērna vai bērnu aizbildnis.”

9 Šīs regulas 60. panta 2.–5. punktā tostarp ir paredzēti sadarbības mehānismi dažādu dalībvalstu kompetento iestāžu starpā, lai piemērotu Regulas Nr. 883/2004 68. pantu.

Austrijas tiesības

10 1967. gada 24. oktobra *Bundesgesetz betreffend den Familienlastenausgleich durch Beihilfen* (Federālais likums par ģimenes izdevumu kompensēšanu, piešķirot pabalstus; *BGBI.* 376/1967), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “*FLAG*”), 2. pantā ir noteikts:

“1. Tiesības uz ģimenes pabalstu ir personām, kuru domicils vai parastā dzīvesvieta ir federatīvās republikas teritorijā,

[..]

b) par pilngadīgiem bērniem, kam vēl nav pilni 24 gadi un kas iegūst profesionālo izglītību [..]

[..]

2. Tiesības uz ģimenes pabalstu par 1. punktā minēto bērnu ir personai, kuras māsainniecībā bērns dzīvo. Personai, kuras māsainniecībā bērns nedzīvo, bet kura galvenokārt sedz bērna

uzturēšanas izdevumus, ir tiesības uz ģimenes pabalstu, ja šādas tiesības atbilstoši šī punkta pirmajam teikumam nav nevienai citai personai.

3. Šajā sadaļā “personas bērni” ir:

a) tās leļupējie radnieki,

[..].

5. Bērns dzīvo vienā mājsaimniecībā ar personu, ja viņš, pastāvot vienotai saimniecībai, dala ar šo personu mājokli. Piederība mājsaimniecībai netiek uzskatīta par izbeigtu,

a) ja bērns tikai īslaicīgi uzturas ārpus kopējā mājokļa.

[..]”

11 Saskaņā ar *FLAG* 26. panta 1. punktu:

“Ikvienam, kas nepamatoti ir saņēmis ģimenes pabalstu, ir jāatmaksā attiecīgās summas.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 12 DN, kurš ir dzimis Polijā, kopš 2001. gada ir Austrija pilsonis, un viņa dzīvesvieta ir tikai Austrijā.
- 13 Līdz laulības šķiršanai 2011. gadā viņš bija precējies ar Polijas pilsoni. Viņa dzīvo Polijā kopā ar viņu kopīgo meitu, kas dzimusi 1991. gadā un arī ir Polijas pilsone.
- 14 Kopš 2011. gada novembra DN saņem pensiju no kompetentajām Polijas un Austrijas iestādēm, pamatojoties uz priekšlaicīgu pensionēšanos atbilstoši apdrošināšanas laikposmiem, kas secīgi pabeigti Polijā un Austrijā.
- 15 Pamatlieta ir par prasību atgūt kompensācijas pabalstu veidā maksātos ģimenes pabalstus, kā arī tās nodokļa atlaides par bērnu (turpmāk tekstā – “attiecīgie ģimenes pabalsti”), ko finanšu pārvalde piešķirusi DN laikposmā no 2013. gada janvāra līdz augustam par finansiālo slogu, kas ir saistīts ar viņa un bijušās sievas kopīgās meitas, kura studēja Polijā un kurai DN šos pabalstus pārskaitīja, uzturēšanu.
- 16 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka DN bijusi sieva nav iesniegusi pieteikumu Austrijā, lai viņai tiktu piešķirti attiecīgie ģimenes pabalsti, jo šie pabalsti vienmēr tika piešķirti DN, nepieprasot no bijušās sievas paziņojumu par atteikšanos no šiem pabalstiem.
- 17 Turklāt šajā laikposmā ne DN, ne viņa bijusi sieva nesaņēma ģimenes pabalstus Polijā, jo DN Austrijā saņemtās pensijas apmērs pārsniedza maksimālo ienākumu summu, kas dod tiesības uz šādiem pabalstiem.
- 18 Ar 2014. gada 12. novembra lēmumu finanšu pārvalde lika atgūt attiecīgos ģimenes pabalstus, jo, ņemot vērā, ka DN saņem Polijas pensiju, šo pabalstu piešķiršana nav Austrijas Republikas kompetencē. Turklāt šī pārvalde uzskatīja, ka pienākums izmaksāt kompensācijas piemaksu saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 68. panta 2. punktu nav piemērojams dalībvalstij, kurai pensijas saņemšanas gadījumā ir pakārtota kompetence.

- 19 Prasībā, kas par šo lēmumu celta iesniedzējtiesā, *Bundesfinanzgericht* (Federālā finanšu tiesa, Austrija), DN apgalvo, ka bija izpildīti nosacījumi, lai Austrijas Republika saskaņā ar minēto 68. panta 2. punktu, lasot to kopsakarā ar attiecīgajiem *FLAG* noteikumiem, maksātu kompensācijas piemaksas.
- 20 Konstatējot, ka iesniedzējtiesā pastāv divi atšķirīgi judikatūras virzieni, tā uzskata, ka saistībā ar to, ka DN, īstenojot darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, ir strādājis algotu darbu Austrijā un tur saņem pensiju, pamatojoties uz šo darbu, vienīgi šī dalībvalsts ir tā, “kura atbild par viņa pensiju” Regulas Nr. 883/2004 67. panta otrā teikuma izpratnē. Līdz ar to minētā tiesa uzskata, ka DN ir tiesības uz attiecīgajiem ģimenes pabalstiem un vienīgais jautājums ir par to, vai Austrijas Republikai tie viņam ir jāizmaksā prioritāri vai pakārtoti. Šis dalībvalsts kompetence piešķirt minētos pabalstus prioritāri vai pakārtoti izrietot arī no šīs regulas 68. panta 2. punkta, kura mērķis papildus prettiesiskas tiesību apvienošanas novēršanai esot maksimāli garantēt ģimenes pabalstu summu saskaņā ar starpības piemaksas mehānismu.
- 21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar Polijas tiesībām tiesības uz ģimenes pabalstiem Polijā ir atkarīgas vienīgi no tā, vai persona ir šīs dalībvalsts rezidente, savukārt Austrijā saskaņā ar Savienības tiesībām tās ir balstītas uz pensijas saņemšanu. Šādos apstākļos minētā tiesa uzskata, ka, piemērojot Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punkta a) apakšpunktu, Austrijas Republika ir prioritāri kompetentā dalībvalsts un tārad tai attiecīgie ģimenes pabalsti ir jāizmaksā pilnā apmērā.
- 22 Iesniedzējtiesa uzskata, ka finanšu pārvaldes nostājā, saskaņā ar kuru, tā kā gan Austrijas Republikai, gan Polijas Republikai ir pensijas parāds attiecībā pret DN, esot piemērojams vienīgi Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punkts, nav ņemts vērā tās 67. pants un līdz ar to Polijas Republika ir prioritāri kompetentā dalībvalsts kā DN un viņa bijušās sievas kopīgās meitas dzīvesvietas dalībvalsts. Pat tādā gadījumā, tā kā ienākumu, kas dod tiesības uz ģimenes pabalstiem Polijā, maksimālā apmēra pārsniegšanas dēļ tie nebūtu tikuši maksāti, Austrijas Republikai saskaņā ar minētās regulas 68. panta 2. punktu būtu bijis jāmaksā kompensācijas piemaksa tādā apmērā, kas atbilst summai, kura tai būtu bijusi jāmaksā, ja tā būtu prioritāri kompetentā dalībvalsts.
- 23 Iesniedzējtiesa precizē, ka pakārtoti finanšu pārvalde pamato savu lēmumu par attiecīgo ģimenes pabalstu atgūšanu, ņemot vērā, ka saskaņā ar *FLAG* 2. panta 2. punktu tiesības uz attiecīgajiem ģimenes pabalstiem bija DN bijušajai sievai, kas kopā ar viņu kopīgo bērnu dzīvo Polijā, un tādējādi šie pabalsti, kurus saņēmis DN, būtu jāatgūst, lai gan šobrīd ir iestājies noilgums tam, lai viņa bijusi sieva iesniegtu pieteikumu par šo pabalstu piešķiršanu. Minētā tiesa vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums, kurā ir paredzēts, ka, ja persona, kura var pretendēt uz ģimenes pabalstu saņemšanu, nav izmantojusi šīs tiesības, dalībvalsts kompetentajai iestādei, kuras tiesību akti ir piemērojami, ir jāņem vērā otra no vecākiem pieteikums par ģimenes pabalsta piešķiršanu, ir pamats šī otra vecāka tiesībām uz šādiem pabalstiem un vai šajā saistībā ir nozīme tam, ka tieši otrais no vecākiem galvenokārt uztur bērnu, kā tas ir šajā lietā.
- 24 Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai sadarbības mehānisms starp to dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kuru tiesību akti – attiecīgi prioritāri vai pakārtoti – ir piemērojami, piešķirot ģimenes pabalstus, tādus kā Regulas Nr. 987/2009 60. pantā paredzētie, tāpat ir izmantojams šo pabalstu atgūšanai.

25 Šādos apstākļos *Bundesfinanzgericht* (Federālā finanšu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Regulas 883/2004] 67. panta otrajā teikumā ietvertais formulējums “dalībvalsts [..], kura atbild par pensiju” ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir domāta dalībvalsts, kuras kompetencē iepriekš bija ģimenes pabalstu izmaksa saistībā ar to, ka tā bija nodarbinātības valsts, un kurai turpmāk ir pienākums izmaksāt vecuma pensiju saistība ar to, ka tiesības uz šo pensiju ir balstītas uz tās teritorijā iepriekš izmantoto darba ņēmēju pārvietošanās brīvību?
- 2) Vai Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punktā ietvertais formulējums “tiesības, kas pieejamas, pamatojoties uz pensiju saņemšanu” ir jāinterpretē tādējādi, ka uzskatāms, ka tiesības uz ģimenes pabalstiem rodas, pamatojoties uz pensijas saņemšanu, ja, pirmkārt, saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem tiesību uz ģimenes pabalstu piešķiršanas nosacījums ir pensijas saņemšana un, otrkārt, pensijas saņemšanas nosacījums turklāt faktiski ir izpildīts, un tas nozīmē, ka Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punkta piemērošanas jomā neietilpst “vienkārša pensijas saņemšana” un ka attiecīgā dalībvalsts no Savienības tiesību viedokļa nav jāuzskata par “valsti, kas maksā pensiju”?
- 3) Ja valsts, kas maksā pensiju, jēdziena interpretācijai pietiek ar vienkāršu pensijas saņemšanu:
Vai gadījumā, kad tiek saņemta vecuma pensija, uz kuru esošās tiesības ietilpst migrējošo darba ņēmēju regulu piemērošanas jomā un pirms tam pamatoja agrākā nodarbinātība dalībvalstī periodā, kad dzīvesvietas valsts vai abas valstis vēl nebija [Eiropas] Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstis, Regulas Nr. 883/2004 68. panta 2. punkta otrā teikuma otrajā daļā ietvertais formulējums “starpības piemaksu vajadzības gadījum[ā] nodrošina par summu, par kuru ir pārsniegta šī summa”, ņemot vērā 1980. gada 12. jūnija spriedumu *Laterza* (733/79, EU:C:1980:156), ir jāsaprot tādējādi, ka atbilstoši Savienības tiesībām arī pensijas saņemšanas gadījumā ģimenes pabalsti tiek nodrošināti iespējami lielākajā apmērā?
- 4) Vai Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā [FLAG] 2. panta 5. punkts, atbilstoši kuram šķiršanās gadījumā tiesības uz ģimenes pabalstiem un nodokļu atļaidēm par bērnu ir vecākam, kurš vada mājsaimniecību, bet kurš nav iesniedzis attiecīgu pieteikumu nedz dzīvesvietas valstī, nedz valstī, kas maksā pensiju, un tas tā ir tik ilgi, kamēr pilngadīgais un studējošais bērns dzīvo viņa mājsaimniecībā, kā rezultātā otrs vecāks, kurš kā pensionārs dzīvo Austrijā un vienīgais faktiski sedz bērna uzturēšanas izdevumus, tās dalībvalsts iestādē, kuras tiesību akti ir jāpiemēro prioritāri, var pamatot tiesības uz ģimenes pabalstiem un nodokļu atļaidēm par bērnu, atsaucoties tieši uz Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešo teikumu?
- 5) Vai Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums turklāt ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai pamatotu Savienības darba ņēmēja lietas dalībnieka statusu dalībvalstī notiekošā tiesvedībā par ģimenes pabalstiem, ir nepieciešams arī, lai viņš galvenokārt segtu [attiecīgā ģimenes vai mājsaimniecības locekļa] uzturēšanas izdevumus Regulas Nr. 883/2004 1. panta i) punkta 3) apakšpunkta izpratnē?
- 6) Vai tiesību normas par dialoga procedūru atbilstoši Regulas Nr. 987/2009 60. pantam ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecīgo dalībvalstu iestādēm tā ir jāpiemēro ne tikai ģimenes pabalstu piešķiršanas, bet arī to atgūšanas gadījumā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Pirmais līdz trešais jautājums

- 26 Ar pirmo līdz trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, kā Regulas Nr. 883/2004 67. panta otrais teikums un 68. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē, lai noteiktu, saskaņā ar kuras dalībvalsts tiesību aktiem personai ir, attiecīgajā gadījumā prioritāras, tiesības uz ģimenes pabalstiem gadījumā, ja šī persona saņem pensiju divās dalībvalstīs.
- 27 Vispirms ir jākonstatē, ka tādai personai kā DN *ratione personae* ir piemērojama Regula Nr. 883/2004, kas saskaņā ar tās 2. panta 1. punktu ir piemērojama vienas no dalībvalstīm valstspiederīgajiem, kuri dzīvo kādā dalībvalstī un kuri ir pakļauti vai ir bijuši pakļauti vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, kā arī viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādību zaudējušām personām.
- 28 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka attiecīgie ģimenes pabalsti ir “ģimenes pabalsti” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē.
- 29 Šīs regulas 67. pants, kā izriet no tā nosaukuma, attiecas uz ģimenes pabalstu izmaksu, tostarp par “ģimenes locekļiem, kas dzīvo citā dalībvalstī”. Šajā ziņā šā panta otrajā teikumā ir izklāstīts speciāls noteikums, saskaņā ar kuru tādā gadījumā “pensionāram ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kura atbild par viņa pensiju” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *Würker*, C-32/13, EU:C:2014:107, 49. punkts).
- 30 Attiecībā uz dalībvalsti, kura atbild par personas pensiju, minētā teikuma izpratnē no Regulas Nr. 883/2004 1. panta s) punkta izriet, ka šajā regulā jēdziens “kompetentā dalībvalsts” nozīmē dalībvalsti, kurā atrodas kompetentā iestāde, un 1. panta q) punktā pēdējā minētā ir definēta tostarp kā iestāde, kurā attiecīgā persona ir apdrošināta brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums pabalsta saņemšanai, vai iestāde, kurai ir jāmaksā pabalsti ieinteresētajai personai vai tie būtu jāmaksā tad, ja tā vai tās ģimenes locekļi dzīvotu dalībvalstī, kurā ir šī iestāde.
- 31 Līdz ar to, piemērojot Regulas Nr. 883/2004 67. panta otro teikumu, minētais jēdziens “kompetentā dalībvalsts” nenozīmē tikai dalībvalsti, kurai ir pienākums pārskaitīt pensiju ieinteresētajai personai tādēļ, ka tā iepriekš ir īstenojusi tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos šīs dalībvalsts teritorijā.
- 32 Pamatlietā DN saņem pensiju gan no Polijas Republikas, gan no Austrijas Republikas atbilstoši šajās dalībvalstīs pabeigtajiem apdrošināšanas laikposmiem. Tādēļ katra no tām ir jāuzskata par tādu, “kura atbild par viņa pensiju” iepriekšējā punktā minētās tiesību normas izpratnē, un tādējādi DN ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar abu šo dalībvalstu tiesību aktiem.
- 33 Gadījumā, ja vairākas tiesības personai ir noteiktas dažādu valstu tiesību aktos, ir jāpiemēro Regulas Nr. 883/2004 68. pantā paredzētie pārklāšanās novēršanas noteikumi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 18. septembris, *Moser*, C-32/18, EU:C:2019:752, 40. punkts).
- 34 Tomēr ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai varētu uzskatīt, ka konkrētā gadījumā notiek pārklāšanās, nepietiek ar to, ka šādi pabalsti ir maksājami kādā dalībvalstī un vienlaikus ir tikai iespējams tos izmaksāt citā dalībvalstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 35 No Tiesas judikatūras izriet: lai varētu atzīt, ka ģimenes pabalsti pienākas atbilstoši kādas dalībvalsts tiesību aktiem, šis dalībvalsts likumā ir jābūt paredzētam, ka attiecīgajam ģimenes loceklim ir tiesības saņemt šos pabalstus. Tādēļ šo tiesību izmantošanai ir nepieciešams, lai ieinteresētā persona atbilstu visiem formālajiem un materiālajiem šis dalībvalsts tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 14. oktobris, *Schwemmer*, C-16/09, EU:C:2010:605, 53. punkts).
- 36 Šajā gadījumā no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ne DN, ne viņa bijusī laulātā nevarēja saņemt ģimenes pabalstus Polijā par viņu kopīgās meitas, kas dzīvo šajā dalībvalstī, uzturēšanas izmaksām, jo DN Austrijā saņemtās pensijas apmērs pārsniedza maksimālo ienākumu summu, kas dod tiesības uz šādiem pabalstiem saskaņā ar Polijas tiesību aktiem.
- 37 No tā izriet: tā kā ne DN, ne viņa bijusī sieva nevar pretendēt uz ģimenes pabalstiem Polijā, Regulas Nr. 883/2004 68. pantā paredzētie prioritātes noteikumi nav piemērojami tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā.
- 38 Tādēļ uz pirmo līdz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 883/2004 67. panta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi: ja persona saņem pensiju divās dalībvalstīs, šai personai ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar abu šo dalībvalstu tiesību aktiem. Ja šādu pabalstu saņemšana vienā no šīm dalībvalstīm ir izslēgta saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, šis regulas 68. panta 1. un 2. punktā paredzētie prioritātes noteikumi nav piemērojami.

Par ceturto un piekto jautājumu

- 39 No ceturta un piekta jautājuma formulējuma, kuri ir jāizskata kopā, izriet, ka ar tiem iesniedzējtiesa jautā, vai Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tiesības uz ģimenes pabalstiem tiek piešķirtas tam no vecākiem, kurš dzīvo kopā ar bērnu, un tādēļ pat tad, ja šis vecāks nav iesniedzis pieteikumu par šādiem pabalstiem, otrajam no vecākiem, kurš faktiski viens sedz finansiālo slogu, kas saistīts ar šā bērna uzturēšanu, nav tiesību uz tiem.
- 40 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, lai gan Regulās Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 ir paredzēti noteikumi, kas ļauj noteikt personas, kuras var pretendēt uz ģimenes pabalstiem, personas, kurām ir tiesības uz šiem pabalstiem, kā tas izriet no pirmās regulas 67. panta, tiek noteiktas saskaņā ar valsts tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 43. un 44. punkts).
- 41 Šajā kontekstā Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešajā teikumā ir paredzēts: ja persona, kurai ir tiesības pieprasīt ģimenes pabalstus, neizmanto šīs tiesības, dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā pieteikumi par šādu ģimenes pabalstu piešķiršanu, ko ir iesniegušas šajā tiesību normā minētās personas vai iestādes, tostarp “otrs no vecākiem”.
- 42 Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ka pieteikuma par ģimenes pabalstiem iesniegšana – kā tas izriet no šīs tiesību normas formulējuma un sistēmas – ir jānošķir no tiesībām saņemt šādus pabalstus. Proti, lai gan tāpat atbilstoši šim formulējumam pietiek ar to, ka viena no personām, kas var pretendēt uz ģimenes pabalstu saņemšanu, iesniedz pieteikumu par šādu pabalstu piešķiršanu, lai attiecīgās dalībvalsts kompetentajai iestādei būtu pienākums ņemt vērā šo pieteikumu, Savienības tiesības neliedz šādi iestādei, piemērojot valsts tiesības, secināt, ka persona, kurai ir tiesības

saņemt ģimenes pabalstus par bērnu, nav tā persona, kas ir iesniegusi pieteikumu par šādu pabalstu piešķiršanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 46.–48. punkts).

- 43 No tā izriet, ka Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešajam teikumam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tiesības uz ģimenes pabalstiem tiek piešķirtas tikai tam no vecākiem, kurš dzīvo kopā ar bērnu, un tādēļ pat tad, ja šis vecāks neiesniedz pieteikumu par šādu pabalstu piešķiršanu, otrajam no vecākiem, kurš faktiski vienīgais sedz finansiālo slogu saistībā ar bērna uzturēšanu, nav tiesību uz tiem (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 50. punkts).
- 44 Ņemot vērā minēto, pamatlietā, lai gan DN bijusī sieva, kas dzīvo kopā ar viņu kopīgo meitu, nav iesniegusi pieteikumu ne par ģimenes pabalstu piešķiršanu, pa par Austrijas nodokļu atlaižu piemērošanu, finanšu pārvalde aplūkotos ģimenes pabalstus piešķīra DN un nepieprasīja paziņojumu par to, ka viņa bijusī sieva atsakās no minētajiem pabalstiem. Minētā pārvalde pamatlietā cenšas atgūt attiecīgos ģimenes pabalstus, pamatojoties uz *FLAG* 26. panta 1. punktu, pakārtoti balstoties uz šī sprieduma 39. punktā minēto valsts tiesisko regulējumu.
- 45 Līdz ar to šķiet, ka šajā gadījumā DN iesniegto pieteikumu piešķirt ģimenes pabalstus finanšu pārvalde ir ņēmusi vērā atbilstoši Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešajam teikumam, un sākotnēji šī pārvalde nolēma apmierināt šo pieteikumu, tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 46 No tā izriet, ka, lai atrisinātu strīdu pamatlietā, it īpaši ir jāpārbauda, vai šādos apstākļos aplūkotā ģimenes pabalstu atgūšana, ko vēlāk pieprasījusi finanšu pārvalde, ir pretrunā šai tiesību normai.
- 47 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka LESD 267. pantā noteiktās valstu tiesu un Tiesas sadarbības ietvaros Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai lietderīga atbilde, kas ļautu atrisināt strīdu, kuru izskata valsts tiesa. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi, lai sniegtu šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir atsaukusies. Tālab Tiesas ziņā ir no visa valsts tiesas iesniegtās informācijas kopuma, it īpaši no iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojuma, izdibināt, kuriem Savienības tiesību elementiem, ņemot vērā strīda priekšmetu, ir nepieciešama interpretācija (spriedums, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 131. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 48 Šādos apstākļos ceturtais un piektais jautājums ir jāsaprot tādējādi, ka ar tiem būtībā tiek vaicāts, vai Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir atļauts atgūt ģimenes pabalstus, kuri saistībā ar to, ka vecāks, kuram saskaņā ar šo tiesisko regulējumu ir tiesības tos saņemt, par tiem nav iesniedzis pieteikumu, ir piešķirti otrajam no vecākiem, kura pieteikumu kompetentā iestāde ir ņēmusi vērā saskaņā ar šo tiesību normu un kurš faktiski vienīgais sedz finansiālo slogu saistībā ar bērna uzturēšanu.
- 49 Kā izriet no Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešā teikuma formulējuma: ja saistībā ar to, ka viens no vecākiem, kuram ir tiesības saņemt ģimenes pabalstus saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, par to nav iesniedzis pieteikumu, attiecīgās dalībvalsts kompetentajai iestādei ir pienākums ņemt vērā citas šajā tiesību normā minētās personas iesniegto pieteikumu, un šai iestādei ir iespēja noraidīt pēdējo minēto pieteikumu, pamatojoties uz to, ka saskaņā ar minēto tiesisko regulējumu šī persona nav tā, kurai ir tiesības saņemt minētos pabalstus.

- 50 Taču pamatlietā, tā kā finanšu pārvalde apmierināja DN iesniegto pieteikumu piešķirt ģimenes pabalstus, tā šo iespēju neizmantoja. Šādos apstākļos šis pārvaldes lēmums apmierināt minēto pieteikumu atbilst Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešajam teikumam.
- 51 Jāuzskata, ka šis lēmums pamatlīetas apstākļos atbilst arī šīs regulas 60. panta 1. punkta mērķim, kurš tajā veiktās atsaucēs uz Regulas Nr. 883/2004 67. un 68. pantu dēļ atbilst šo pēdējo minēto tiesību normu mērķim (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 18. septembris, *Moser*, C-32/18, EU:C:2019:752, 34. punkts).
- 52 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 67. pantu persona var pretendēt uz ģimenes pabalstiem par tiem ģimenes locekļiem, kuri uzturas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurai piekrit izmaksāt šos pabalstus, tā, it kā šie ģimenes locekļi uzturētos šajā pēdējā dalībvalstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Trapkowski*, C-378/14, EU:C:2015:720, 35. punkts). Kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumu 34. punktā, šajā pantā ir paredzēta visaptveroša pieeja, kurā kompetentajai iestādei ir jāpārbauda ģimenes situācija kopumā, lai noteiktu tiesības uz ģimenes pabalstiem, jo savu raksturiezīmju dēļ ģimenes pabalstus nevar uzskatīt par tādiem, kas maksājami indivīdam neatkarīgi no viņa ģimenes stāvokļa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Caisse pour l'avenir des enfants* (Pārrobežu darba ņēmēja laulātā bērns), C-802/18, EU:C:2020:269, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 53 Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 1. panta z) punktu termins “ģimenes pabalsts” nozīmē visus pabalstus natūrā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izdevumus, izņemot šīs regulas I pielikumā minēto uzturēšanas maksājumu un īpašo bērna piedzimšanas vai adoptēšanas pabalstu avansus. Tiesa ir nospriedusi, ka vārdi “segt ģimenes izdevumus” ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas arī uz publisko ieguldījumu ģimenes budžetā, lai atvieglotu finanšu slogu saistībā ar bērnu uzturēšanu (spriedums, 2021. gada 2. septembris, C-350/20, *INPS* (Bērna piedzimšanas un maternitātes pabalsti personām ar vienoto atļauju) EU:C:2021:659, 57. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 54 Ņemot vērā šo mērķi, ir jāuzskata – tāpat, kā to secinājumu 38. punktā atzinis arī ģenerālvokāts –, ka ar Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešo teikumu, tajā paredzot, ka tad, ja viens no vecākiem, kuram ir tiesības saņemt ģimenes pabalstus saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, nav iesniedzis pieteikumu, ir jāņem vērā “otra no vecākiem” iesniegtais pieteikums, ir paredzēts nodrošināt, ka ikvienā gadījumā minētie pabalsti atbilstoši savam mērķim sniedz ieguldījumu ģimenes budžetā un kompensē tās personas izdevumus, kura faktiski uztur bērnu.
- 55 Kā ģenerālvokāts būtībā ir norādījis secinājumu 39.–41. punktā, no tā izriet: tā kā saistībā ar to, ka ģimenes pabalsti ir piešķirti “otrajam no vecākiem” minētās tiesību normas izpratnē, tiek apdraudēts šo pabalstu mērķis, lūgums tos atgūt ir pretrunā šim mērķim.
- 56 Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai gan pamatlietā DN nav tas no vecākiem, kuram ir tiesības uz attiecīgajiem ģimenes pabalstiem saskaņā ar Austrijas tiesisko regulējumu, viņš galvenokārt sedz savas meitas uzturēšanas izmaksas un ir pārskaitījis viņai ģimenes pabalstus, ko saņēmis šajā lietā aplūkotajā laikposmā.
- 57 Jāuzskata, ka šādos apstākļos attiecīgie ģimenes pabalsti patiešām ir sasnieguši savu mērķi, un tādēļ to atmaksāšana būtu pretrunā Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešā teikuma mērķim.

58 Tādējādi uz ceturto un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 987/2009 60. panta 1. punkta trešais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir atļauts atgūt ģimenes pabalstus, kas saistībā ar to, ka viens no vecākiem, kuram uz to ir tiesības saskaņā ar šo tiesisko regulējumu, nav iesniedzis pieteikumu par minēto pabalstu piešķiršanu, ir piešķirts otram no vecākiem, kura pieteikumu kompetentā iestāde ir ņēmusi vērā atbilstoši šai tiesību normai un kurš faktiski vienīgais sedz ar bērnu saistīto finansiālo slogu.

Par sesto jautājumu

59 Ņemot vērā uz pirmo līdz piekto jautājumu sniegto atbildi, uz sesto jautājumu atbilde nav jāsniedz.

Par tiesāšanās izdevumiem

60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 67. panta otrais teikums

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

ja persona saņem pensiju divās dalībvalstīs, šai personai ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar abu šo dalībvalstu tiesību aktiem. Ja šādu pabalstu saņemšana kādā no šīm dalībvalstīm ir izslēgta saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, šīs regulas 68. panta 1. un 2. punktā paredzētie prioritātes noteikumi nav piemērojami.

2) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004, 60. panta 1. punkta trešais teikums

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir atļauts atgūt ģimenes pabalstus, kas saistībā ar to, ka viens no vecākiem, kuram uz to ir tiesības saskaņā ar šo tiesisko regulējumu, nav iesniedzis pieteikumu par minēto pabalstu piešķiršanu, ir piešķirts otram no vecākiem, kura pieteikumu kompetentā iestāde ir ņēmusi vērā atbilstoši šai tiesību normai un kurš faktiski vienīgais sedz ar bērnu saistīto finansiālo slogu.

[Paraksti]